

Rituelen en gewoonten

Geboorte, ziekte en dood in de multiculturele samenleving

Martha van Endt-Meijling

Casuïstiek en opdrachten

uitgeverij | **C**
coutinho

bussum 2006

Deze casuïstiek en opdrachten horen bij *Rituelen en gewoonten – Geboorte, ziekte en dood in de multiculturele samenleving* van Martha van Endt-Meijling.

© 2006 Uitgeverij Coutinho b.v.

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 3

Antillianen en Arubanen

Casus 1 | Edwin krijgt een tik

In de wachtkamer van de kinderarts zit de Antilliaanse mevrouw Haver met haar zieke baby Edwin. Plotseling geeft ze de baby een tikje, waarop hij begint te huilen. Als je vraagt waarom ze dat deed, zegt mevrouw Haver dat ze hiermee mal bista ongedaan maakt. Ze had het al met blauwsel geprobeerd, maar dat hielp niet. Nu wil ze ook de kinderarts raadplegen over de koorts en het hoesten van Edwin.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Wat betekent mal bista?
- 2 Binnen welke attributie valt dit?
- 3 Wat is blauwsel?
- 4 Kan het baden in blauwsel kwaad?
- 5 Wat vind je ervan dat zij haar baby slaat?
- 6 Wat zou jouw reactie zijn?

Casus 2 | De kabriet op het hek

Eens kwam een man opgewonden vertellen dat zijn buurman kwaad in de zin had. Hij had een porko di mundi (wild varken) zijn erf op gestuurd en de schedel van een kabriet (geit) aan zijn hek geprikt. De man was gek van angst. Hij was ervan overtuigd dat de buurman het op zijn leven gemunt had, omdat hij een geheime relatie had met diens vrouw. 's Nachts werd hem ook geen rust gegund, hij hoorde geluiden, stemmen van mensen die kwaad spraken over hem. Eten durfde hij niet meer aan te raken, dat was vergiftigd. Naar eigen zeggen was hij het slachtoffer van brua, in de ogen van de arts was hij psychotisch (Braakman-Bonder, 1999).

Opdrachten bij casus 2

- 1 Wat is brua?
- 2 Binnen welke attributie valt de verklaring van de man?
- 3 Binnen welke attributie valt de verklaring van de arts?
- 4 Hoe zou je hiermee omgaan als jij met die man te maken zou hebben?

Casus 3 | Een mooie begrafenis

Je bent bij de begrafenis van de vader van een Antilliaanse vriendin geweest. Je was onder de indruk van de vele rituelen en zegt na afloop dat het een mooie begrafenis was. Je vriendin reageert met: 'Dat mag je niet zeggen'.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Geef een korte beschrijving van een Antilliaanse begrafenis.
- 2 Waarom zou je vriendin het niet prettig vinden dat je het een mooie begrafenis noemde?
- 3 Hoe zou jouw reactie zijn?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 4

Creoolse Surinamers

Casus 1 | Fjo-fjo

De drie maanden oude Leroy wordt opgenomen omdat hij niet aankomt, omdat hij spuugt en vermagert. De ouders zijn Surinaamse creolen. Huisarts en consultatiebureauarts denken aan een ontsteking van de slokdarm als gevolg van het teruglopen van voeding uit de maag (gastro-oesofagale reflux met oesofagitis). Een verdikkingsmiddel in de voeding hielp niet. De verpleegkundige merkt tot haar schrik dat Leroy na het bezoeken door de ouders is meegenomen. Maanden later ziet de verpleegkundige de moeder op de markt. Op haar vraag hoe het nu gaat, vertelt moeder: 'We zijn naar Suriname gegaan. Daar heeft mijn moeder een medicijnman geraadpleegd. Deze meende dat er sprake was van fjo-fjo. Mijn man en ik kregen een wassie met Reckitts blauw en er werd uitgebreid met ons gesproken. Leroy werd meteen beter!' (naar Tjon A Ten, 1996)

Opdrachten bij casus 1

- 1 Wat is fjo-fjo?
- 2 Wat is een wassie?
- 3 Wat vind je van het gebruik van Reckitts blauw in het badwater?
- 4 Hoe verklaar je het feit dat Leroy opgeknapt is?
- 5 Hoe sta jij tegenover dergelijke verhalen?
- 6 Wat weet je van de visie op ziekte bij Creoolse Surinamers? Geldt dit voor alle Surinamers?
- 7 Hoe zou jij reageren op het verhaal van de moeder van Leroy?

Casus 2 | Yvonne Elzentak

Yvonne Elzentak, een Creoolse Surinaamse, wordt regelmatig bezocht door de thuiszorg. Ze lijdt aan multipale sclerose. Als de thuiszorgmedewerker haar kussens wil opschudden, grijpt ze in een scherp mes dat onder het kussen ligt.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Waarom zou Yvonne een mes onder haar kussen hebben?
- 2 Wat vind je hiervan?
- 3 Hoe zou je reageren als jij de thuiszorgmedewerker was?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 5

Hindostaanse Surinamers

Casus 1 | Het haar van Arvind

Arvind is de pasgeboren baby van de Hindostaanse familie Ram. Hij is te vroeg geboren en moet in de couveuse verpleegd worden. Om zijn ontwikkeling te stimuleren, mogen de ouders regelmatig met hem rondlopen, waarbij Arvind warm gehouden moet worden en dicht tegen het lichaam van zijn ouders gedragen wordt. De familie staat erop dat bij het volgende bezoek zijn haar afgeschoren wordt.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Waarom zouden de ouders het haar van Arvind willen scheren?
- 2 Wat vind jij hiervan?
- 3 Hoe bespreek je dit met de ouders?
- 4 Wat weet je nog meer over de visie op gezondheid en ziekte bij Hindostanen?

Casus 2 | Mevrouw Shanti is gestorven

Mevrouw Shanti Nagra is stervende. De verpleging heeft op haar verzoek een pandit ingeschakeld. Bij het overlijden zijn veel mensen aanwezig en er wordt gezongen. Als een verpleegkundige de vrouw naar de rouwkapel wil brengen, ziet ze dat ze een touwtje om haar pols heeft en dat haar voeten zijn samengebonden. Ze knipt de touwtjes door. De familie is hierover zeer ontstemd.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Welke religie heeft mevrouw Nagra volgens jou? Waar maak je dat uit op?
- 2 Wat is de functie van een pandit?
- 3 Wat is de betekenis van de touwtjes?
- 4 Wat zou jij gedaan hebben in de plaats van die verpleegkundige?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 6

Indische Nederlanders

Casus 1 | Waar is de placenta?

Mevrouw Sinta Talupessy is zojuist poliklinisch bevallen van een zoontje. Alles is goed verlopen en de familie is dolgelukkig. Het is de dag voor Kerst en ze mag naar huis. Vader Talupessy vraagt aan de verpleegkundige waar de placenta is gebleven. Hoewel de verpleging meestal toestemming vraagt om de placenta weg te gooien, is dit in de kerstdrukte achterwege gebleven. Meneer Talupessy is boos.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Welke betekenis heeft de placenta waarschijnlijk voor het gezin Talupessy?
- 2 Wat is de beste manier om achter die betekenis te komen?
- 3 Ken je nog andere redenen waarom men tegenwoordig de placenta wil bewaren?

Casus 2 | Niet in de auto

Je bent op vakantie in Indonesië. Je hebt met vrienden een auto met een open dak gehuurd. Je nodigt de Indonesische gastvrouw uit voor een ritje. Ze weigert omdat de ramen en het dak geopend zijn. Ze zegt bang te zijn voor masuk angin.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Wat is masuk angin?
- 2 Binnen welke attributie valt masuk angin?
- 3 Noem nog een aantal opvattingen over ziekte binnen de Indische cultuur die afwijken van de jouwe.
- 4 Hoe zou jij reageren op de uitleg van jouw Indonesische gastvrouw?

Casus 3 | Onze manier

Tijdens de koffie in het bejaardenhuis vraagt de activiteitenbegeleider of iemand een verhaal uit zijn jeugd wil vertellen. De Indische mevrouw Adinda Tjokro vertelt dat ze vroeger gek werd aangekeken als ze dingen op 'onze manier' deed. Toen ze als kind met haar ouders in Nederland aankwam, moeste ze alles op de Nederlandse manier doen. Zelfs boerenkool koken. Ook moest ze opnieuw gedoopt worden. Hoewel ze tegenwoordig geheel vernederlandst is, is volgens haar iets van die Indische cultuur bij haar gebleven. Als voorbeeld vertelt ze het volgende: 'Een jongetje werd vreselijk ziek. De dokter zei dat hij zou sterven. De dukun zei: "Jullie moeten naar het graf van jullie ouders gaan, daar zijn jullie lang niet meer geweest. Leg er een offer neer en breng me wat aarde van het graf". Toen hij die aarde op het lichaam van het jongetje smeerde, genas hij meteen. Jullie geloven dat niet, maar er is meer tussen hemel en aarde,' zegt ze tot slot.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Wat is een dukun?
- 2 Wanneer wordt een dukun geraadpleegd?
- 3 Binnen welke attributie valt de opvatting van de dukun?
- 4 Hoe zou jij reageren op het verhaal van mevrouw Tjokro?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 7

Joden

Casus 1 | Besnijdenis toch maar niet in ziekenhuis

Abel de Wit is in het ziekenhuis geboren. Hij wordt een tijdje in de couveuse verpleegd omdat hij te klein is voor de zwangerschapsduur. Zodra hij uit de couveuse mag, zal hij besneden worden. De kinderarts stelt voor om hem in het ziekenhuis te besnijden. Volgens haar zouden daar de omstandigheden hygiënischer zijn, met minder kans op complicaties. Bovendien wordt de ingreep nu nog door de ziektekostenverzekering vergoed. De familie weigert.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Wat is de betekenis van de besnijdenis bij joodse jongensbaby's?
- 2 Wat zou de reden kunnen zijn waarom de ouders een ziekenhuisbesnijdenis weigeren?
- 3 Wat vind je van dergelijke ingrepen op religieuze gronden?

Casus 2 | Meneer Cardozo

Meneer Cardozo is opgenomen in het ziekenhuis omdat hij een hersenbloeding heeft gehad. Hij begint weer bij te komen en op te knappen. Hij vraagt om koosjer voedsel, als dit mogelijk is.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Wat is koosjer voedsel?
- 2 Wat is de betekenis van een dergelijk voorschrift?
- 3 Wat kun je doen om hier meer over te weten te komen?

Casus 3 | Nieuwe naam

Mevrouw Sara Gelderblom, een praktiserende joodse vrouw, is stervende. Ze is erg benauwd. Als het woord euthanasie valt, wijst de familie dit onmiddellijk van de hand. Zolang Sara ademt, leeft ze en maakt ze deel uit van deze wereld, zegt meneer Gelderblom. Sara wordt met veel aandacht omringd. Zij krijgt een nieuwe naam. Het wordt niet gewaardeerd als een verpleegkundige al vraagt naar de wensen van de familie voor het geval Sara overleden is.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Wat is de betekenis van het feit dat Sara een nieuwe naam krijgt?
- 2 Hoe zou je de opvatting over leven en dood van de familie Gelderblom plaatsen binnen de joodse traditie?
- 3 Wat vind je van de visie?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 8

Autochtonen

Casus 1 | Absoluut geen bloed

Mevrouw De Wind bevalt van haar vierde kindje. Er is sprake van rhesusantagonisme, en de kinderarts stelt een wisseltransfusie voor. De familie is hier tegen. Als Jehova's getuigen zijn ze tegen het toedienen van bloed. De arts zegt dat zonder die transfusie de baby ernstige schade kan oplopen en zelfs kan sterven. Toch blijft de familie weigeren.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Wat vind je van de visie van de familie De Wind? Mogen zij vanuit hun eigen overtuiging beslissingen nemen die schadelijk zijn voor hun kind?
- 2 Hoe zou men dit probleem kunnen oplossen?
- 3 Als een volwassene een levensreddende bloedtransfusie weigert, hoe zou je reageren?
- 4 Wat zijn de legale mogelijkheden om het leven van dit kindje te redden?

Casus 2 | Dieet is beter

Chantal de Zwart heeft een knobbeltje in haar borst ontdekt. Volgens de chirurg is het kwaadaardig, maar hij zegt dat ze kan genezen als ze zich laat opereren. Chantal is bij een alternatieve genezer onder behandeling die een operatie afraadt. Een streng dieet en door hem verstrekte middelen zouden haar genezen, zonder de nadelen van een operatie.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Wat vind je van de visie van Chantal op haar ziekte?
- 2 In het team van verpleegkundigen ontstaat een discussie. Eén collega meent dat Chantal zelf mag beslissen, een ander vindt dat ze betere voorlichting zou moeten krijgen als tegenwicht tegen de visie van de alternatieve genezer. Wat vind jij hiervan?

Casus 3 | Principieel

Een van jouw collega-verpleegkundigen is principieel tegen euthanasie. Toch wordt in het ziekenhuis waar jij werkt soms euthanasie toegepast bij mensen die hier nadrukkelijk om vragen. Er wordt geheel volgens de regels gehandeld. Als haar medewerking gevraagd wordt bij het toedienen van een euthanaticum, weigert ze.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Wat vind je van de weigering van jouw collega?
- 2 Hoe is de rechtspositie van verpleegkundigen in een dergelijk geval?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 9

Marokkanen

Casus 1 | Het boze oog

Samira Aziz vertelt: 'Veel baby's sterven aan het boze oog. Vorige maand is de baby van mijn vriendin eraan overleden, een gezonde baby van drie maanden. Hij werd meegenomen naar Marokko. Ze nam veel babyvoeding mee. In Marokko werd hij ziek en ging dood. De mensen waren jaloers op mijn nichtje omdat ze zo'n mooi blank kind had en zoveel babyvoeding'.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Wat is 'het boze oog'?
- 2 Hoe zou jij een dergelijke verklaring benoemen?
- 3 Wat is de functie van een verklaringsmodel als 'het boze oog'?
- 4 Hoe zou jij reageren op het verhaal van mevrouw Aziz?

Casus 2 | Ramadan

De Marokkaanse meneer Habib Fathi heeft suikerziekte en leert hier net een beetje mee omgaan. Hij is een gelovig moslim. In het ziekenhuis heeft hij geleerd om zelf insuline te spuiten. Een week voor de ramadan mag hij naar huis. Hij kondigt aan dat hij tijdens de ramadan geen insuline zal spuiten, maar daarna de behandeling zal hervatten.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Wat betekent de ramadan voor een moslim?
- 2 Hoe zit het met het gebruik van medicijnen tijdens de ramadan?
- 3 Wat kun jij doen om meneer Fathi ervan te weerhouden te stoppen met de medicatie?
- 4 Wie zou je hierbij kunnen inschakelen?

Casus 3 | Orgaandonatie?

Musa Ibrahim, een jongeman van twintig jaar is omgekomen bij een verkeersongeluk. De medische staf overweegt zijn ouders te vragen of ze bereid zijn de organen van hun zoon af te staan. Er is geen codicil bekend. Niemand weet hoe ze dat moeten aanpakken, vooral omdat mevrouw Ibrahim over haar toeren is, luid huilt en zich op de borst slaat.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Wat weet je van de visie op orgaandonatie binnen de islam?
- 2 Wat vind je ervan om de ouders te vragen om de organen van hun zoon af te staan?
- 3 Welke weg zou jij bewandelen om dit bespreekbaar te maken?
- 4 Wie zou je hierbij om raad kunnen vragen?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 10

Turken

Casus 1 | Heb jij geen kinderen?

De Turkse mevrouw Karadeniz bezoekt met haar zes weken oude baby Metin het consultatiebureau. De jeugdverpleegkundige pakt Metin op en zegt: 'Wat een schatje' en ze knuffelt de baby. Mevrouw Karadeniz vraagt aan haar of zij ook kinderen heeft. Dat is niet het geval. 'Ben je getrouwd?', vraagt ze. 'Nee ook niet', is het antwoord. Op de vraag van mevrouw Karadeniz hoe oud ze dan wel is, zegt de jeugdverpleegkundige dat ze negenentwintig jaar is. Mevrouw Karadeniz pakt Metin op en verlaat snel het consultatiebureau, nog voordat ze aan de beurt is voor een onderzoek.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Waar is mevrouw Karadeniz bang voor?
- 2 Hoe is die angst ontstaan?
- 4 Wat had de jeugdverpleegkundige moeten nalaten?
- 3 Wat had de jeugdverpleegkundige wel moeten doen?

Casus 2 | Mishandeling of iets anders?

Mevrouw Hediye Altaş komt bij de arts met klachten over hardnekkige hoest. Als de arts haar longen wil beluisteren, valt hem op dat mevrouw Altaş vuistgrote blauwe plekken op haar rug heeft. Op zijn vraag hoe ze aan die plekken komt, zegt ze dat haar man dat gedaan heeft. Hij overweegt om de vertrouwensarts in te schakelen.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Binnen welke attributie valt het koppen zetten?
- 2 Wat is de bedoeling van koppen zetten?
- 3 Wat vind jij van dergelijke volksgeneeskundige praktijken?
- 4 Ken je in de Nederlandse cultuur voorbeelden van dergelijke praktijken?
- 5 Hoe kijk je daar tegenaan?

Casus 3 | Wat is er gebeurd?

Het gezin Mavigöz woont al vijftien jaar in Nederland. Moeder Fatma heeft het naar haar zin, maar wordt zo nu en dan overvallen door heimwee naar haar ouders. Op een dag wordt meneer Mavigöz opgebeld vanuit Turkije met het droevige bericht dat de moeder van Fatma is overleden. Hem wordt bezworen niets aan zijn vrouw te vertellen, omdat ze dat niet aankan. Meneer Mavigöz belooft dit en een jaar later, als het gezin voor vakantie naar Turkije gaat, weet Fatma nog niet dat haar moeder overleden is.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Wat vind je ervan dat mevrouw Fatma niet op de hoogte wordt gebracht van het overlijden van haar moeder?
- 2 Hoe verklaar je deze handelswijze?
- 3 Wat vind je ervan als iemand niet op de hoogte wordt gesteld van het overlijden van een dierbare?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 11

Somaliërs

Casus 1 | Telkens buikpijn

De Somalische Awale Anshur Alas is vijftien jaar. Ze woont in een kleine wooneenheid voor alleenstaande minderjarige asielzoekers. Ze gaat regelmatig naar de huisarts met kleine klachten. Het gaat vooral om menstruatiepijn en klachten met het plassen. De huisarts schrijft pijnstillers voor en zo nu en dan onderzoekt hij haar urine, maar vindt nooit een aanwijzing voor een blaasontsteking. De groepsleiding heeft het idee dat er meer achter zit, maar weet niet hoe ze hier achter moeten komen.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Waaraan zou jij aan denken bij de klachten van Awale? (Noem verschillende mogelijkheden.)
- 2 Wat zou je van haar nog meer willen weten?
- 3 Wat zou je als hulpverlener kunnen doen om de situatie te verduidelijken?

Casus 2 | De reis naar Mogadishu

Het gezin Aden Ayoub, van oorsprong afkomstig uit Somalië, reist binnenkort naar Mogadishu, de hoofdstad van Somalië. Ze laten de kinderen thuis, met uitzondering van het achtjarige dochtertje Nhur. Je bent de maatschappelijk werker van het gezin en vraagt je af waarom juist Nhur wordt meegenomen. Je hebt gehoord dat de oudste dochter vorig jaar in Somalië besneden is. Wat te doen?

Opdrachten bij casus 2

- 1 Hoe denk jij over vrouwenbesnijdenis?
- 2 Hoe is het standpunt van de Nederlandse overheid met betrekking tot vrouwenbesnijdenis?
- 3 Wat kun jij in jouw positie als maatschappelijk werker in dit geval doen?

Casus 3 | Afgeknipte nagels en haren

Meneer Siad Yusuf Hasan ligt geruime tijd in het ziekenhuis in verband met een darmziekte. De verpleging ergert zich aan het feit dat hij uitgevallen haren en afgeknipte nagels in zijn nachtkastje bewaart. Men vindt dit onhygiënisch. Als hij een keer voor onderzoek weg is, maakt de schoonmaker zijn laatje open en gooit de haren en nagels weg. Meneer Yusuf Hasan is daar boos over.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Waarom zou meneer Hasan zijn nagels en haren willen bewaren?
- 2 Waarom zou hij zo boos zijn?
- 3 Hoe zou in de toekomst een dergelijk conflict te voorkomen zijn?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 12

Chinezen

Casus 1 | Ongewassen

Mevrouw Hua The is bevallen van haar eerste kind. Ze is erg blij met haar baby. Ze heeft zich niet gewassen sinds de bevalling en ze weigert fruit te eten.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Waarom zou mevrouw Hua zich niet willen wassen?
- 2 Als jij de kraamverzorgster was, wat zou je daar dan van vinden?
- 3 Hoe ga je om met deze weigering?
- 4 Hoe zou je ervoor zorgen dat mevrouw Hua toch gezond eet?
- 5 Welke Chinese gewoonten tijdens de kraamperiode ken je nog meer?
- 6 Hoe kijk jij aan tegen deze verschillen in gewoonten?

Casus 2 | Sars en cadeaus

Meneer Teng is met een longontsteking opgenomen in het ziekenhuis. Zijn vrouw en hij zijn erg ongerust. Hoewel de artsen beweren dat meneer Teng weer beter zal worden, geloven ze de dokters niet. Mevrouw Teng komt elke dag en legt dan iets onder het matras van haar man. Ook brengt ze allerlei middeltjes mee. Dat is tegen de Sars, zegt ze. Hoewel de arts haar met behulp van een telefonische tolk nog eens uitlegt dat er geen sprake is van Sars, lijkt ze dat niet te geloven. Voor de artsen en de verpleegkundigen neemt ze telkens dure cadeaus mee. De verpleging is hier erg verlegen mee.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Waarom zou het echtpaar Teng niet geloven dat de ziekte wel meevalt?
- 2 Wat zou de reden zijn waarom mevrouw Teng dingen onder het matras van haar man legt?
- 3 Kun je verklaren waarom mevrouw Teng cadeaus meeneemt voor de verpleging?
- 4 Hoe zou jij reageren als je een cadeau van een cliënt krijgt?
- 5 Wat weet je van de visie op gezondheid en ziekte bij Chinezen?

Casus 3 | Harteloze ouders

Mevrouw Hong heeft veel verdriet. Haar dochttertje Feng van twee jaar zal binnenkort overlijden, hebben de artsen haar verzekerd. Feng ligt in het ziekenhuis. Haar ouders bezoeken haar elke dag. Maar als ze stervend is, weigeren de ouders pertinent ieder contact met hun kindje. Ze willen haar niet in hun armen laten sterven, zoals op de afdeling gebruikelijk is. De verpleging vindt het harteloos dat je als ouder zo ongevoelig kunt zijn.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Kun je verklaren waarom mevrouw Hong weg blijft bij haar ernstig zieke dochttertje?
- 2 Wat vind je daarvan?
- 3 Wat zou jij doen als je verpleegkundige was op die afdeling?
- 4 Wat weet je van de houding ten aanzien van sterven en dood bij Chinezen?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 13

Ethiopiërs

Casus 1 | Ziek door de mensen

Mevrouw Malkam Habtom, een Ethiopische vluchteling die al vijf jaar in Nederland verblijft, voelt zich ziek. De huisarts kan niets vinden en vertelt haar dat ze zich geen zorgen moet maken, ze mankeert niets. Malkam gelooft dit niet. Ze vertelt: 'Vaak begint het 's avonds of in de nacht. Maar ik voel me ook vaak niet goed als er veel mensen om me heen zijn. Het begint ermee dat ik me erg moe voel. Dan begint het in mijn maag en in mijn schouders. Mijn hele lichaam begint te trillen en ik heb pijn in mijn buik. Mijn gezicht wordt zwart. Het maakt me bang. Mijn vrienden zeggen dat ik ziek ben "door de mensen".'

Opdrachten bij casus 1

- 1 Hoe zou jij de verklaring 'ziek zijn door de mensen' benoemen?
- 2 Binnen welke attributie valt deze opvatting?
- 3 Hoe zou jij de klachten verklaren?
- 4 Hoe zou jij in gesprek proberen te komen met Malkam over haar klachten?

Casus 2 | Zar en de bonoeman

Menen is een 17-jarige Ethiopische vrouw die als vijfjarige met haar oma als asielzoekster naar Nederland kwam. Haar moeder is overleden en haar vader woont in Addis Abeba. Als Menen 15 jaar is wordt ze uit huis geplaatst, omdat oma de opvoeding niet aankan. Ze loopt weg uit de opvang en wordt opgenomen in een Somalisch gezin, het gezin van haar vriendje Abdi. Ze heeft het gevoel dat haar schoonfamilie haar uitbuit. Ze klaagt over buikpijn en hoofdpijn en heeft aanvallen waarbij ze zeer onrustig is. Een Surinaamse bonoeman meent dat Menen bezeten is door een budda, een kwade geest die allerlei eisen stelt. Zo vraagt de budda, via de stem van Menen, om parfum en mooie kleren. Als die gegeven worden, zal hij zich rustig houden. De bonoeman jaagt in een spectaculaire sessie de budda weg.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Wat is een budda?
- 2 Wat betekent bezetenheid voor Menen? Is er alleen sprake van een probleem, of levert de budda haar ook wat op?
- 3 Wat zou jij doen als je professioneel met Menen te maken had?
- 4 Hoe verklaar je het feit dat een Surinaamse bonoeman Menen kan helpen?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 14

Eritreërs

Casus 1 | Tesfay gaat naar huis

Tesfay Solomon, een Eritrese man, is ernstig ziek. In plaats van naar een Nederlandse arts te gaan, besluit hij naar Eritrea te gaan en zich onder behandeling te stellen van een Eritrese geestelijke. Hij heeft gehoord van de vele wonderen die in zijn land plaatsvinden en wil door middel van holy water en t'bal genezen. Als je vertrouwt op God, kun je genezen, zegt hij.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Binnen welke attributie valt de opvatting van Tesfay?
- 2 Wat is jouw reactie op zijn visie?

Casuïstiek en opdrachten bij hoofdstuk 15

Ghanezen

Casus 1 | Mabel krijgt een drupje

De pasgeboren baby Mabel Bwuma maakt het goed. Als de familie op bezoek komt, schrik je van het feit dat de vader een druppel jenever aan de baby geeft. Het valt ook op dat Mabel niet dezelfde achternaam heeft als de vader.

Opdrachten bij casus 1

- 1 Wat is de betekenis van de jenever die aan pasgeborenen gegeven wordt?
- 2 Hoe zou jij reageren als jij op die afdeling werkzaam was?
- 3 Hoe verklaar je het feit dat de baby niet de achternaam van de vader heeft?

Casus 2 | Richard heeft klachten

Richard Aggey, een Amsterdamse jongen van twintig jaar is van Ghanese afkomst. Hij studeert aan de HEAO. Hij klaagt erover dat er beestjes in zijn hoofd bewegen. Ook klaagt hij over wazig zien. De klachten begon-nen twee jaar geleden, na een griepje. Hij vreest te zullen zakken voor zijn examens, want de klachten komen vooral als hij achter de computer werkt of wanneer hij zijn boeken bestudeert. De huisarts kan geen oorzaak vinden.

Opdrachten bij casus 2

- 1 Wat is de meest waarschijnlijke oorzaak van de klachten van Richard?
- 2 Hoe zou je daar mee omgaan?

Casus 3 | Naar de begrafenis

Je bent uitgenodigd voor de begrafenis van de vader van een collega. Ze is afkomstig uit Ghana, maar geheel in de Nederlandse samenleving geïntegreerd.

Opdrachten bij casus 3

- 1 Waar zou jij rekening mee kunnen houden?
- 2 Hoe kom je daar achter?

Opdrachten bij hoofdstuk 4

Slotbeschouwing

- 1 Elke deelnemer vertelt over een ritueel dat hij meemaakte met betrekking tot geboorte, ziekte of dood. Vergelijk dit verhaal met dat van andere deelnemers. Geef overeenkomsten en verschillen aan. Waardoor zijn die verschillen te verklaren?
- 2 Houd een interview met iemand die tot een andere (sub)cultuur behoort dan die waar jij toe behoort over gewoonten bij geboorte, ziekte of dood.
- 3 Vergelijk de uitkomsten van opdracht 1 met die van opdracht 2. Wat is je conclusie?
- 4 Hoe kijk jij tegen die verschillen aan?
- 5 Ga na welke richtlijnen er in jouw werk in botsing kunnen komen met de waarden van je cliënt/patiënt. Hoe denk je daarmee om te gaan?
- 6 Maak een lijst met aandachtspunten met betrekking tot de cultuur waarmee jij in je werk het meest te maken krijgt.
- 7 Houd een interview met iemand afkomstig uit een cultuur waar jij in de praktijk mee te maken kunt krijgen over gebruiken bij geboorte, ziekte of dood. Gebruik de resultaten van dit interview samen met de theorie uit het boek bij onderstaande opdrachten.
 - a Noem minstens zes aandachtspunten die van belang kunnen zijn in je werk met mensen afkomstig uit die bewuste cultuur.
 - b Met welke aandachtspunten kun je geen rekening houden, en waarom niet?
 - c Hoe zou je dat uitleggen aan je cliënt?
 - d Met welke punten kun je wel rekening houden?
 - e Welke maatregelen zijn daarvoor nodig?